

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XIII. Habitus & consuetudo non diminuit, sed auget voluntarium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

quam motus ira. Nec tamen ideo ira est sine culpa: cum domabilis sit per gratiam (ut eleganter ostendit Augustinus serm. 4. de verb. Dom.) sicut omnis natura bestiarum, & volucrum, & serpentium, & ceterorum (teste Apostolo Jacobo) ab homine domabilis est per naturam.

CAPUT XIII.

Habitus & consuetudo non diminuit, sed auget voluntarium.

129 **T**ametſi magna ſit inter paſſionem & habitum differentia, uti proximè videbitur; doctrinæ tamen affinitas poſtulat, ut poſteaquam de paſſione & concupiſcentia egimus, aliquid de habitu dicamus. Illud verò pro indubitato tenendum, quòd habitus, ſeu virtutis, ſeu vitii, non diminuat, ſed potiùs auget voluntarium & liberum. Tameſi enim, cum ad perfectionem venerit, neceſſitatem quamdam inducat ad id ad quod inclinatur; non tamen neceſſitatem involuntariam, & libertati præjudicantem, ſed voluntatem libertatemque firmantem & perficientem. Quia, ut angelicè Doctòr Angelicus l. 3. contra Gent. c. 138. eſt duplex neceſſitas. Quedam coactionis; & hæc laudem virtuoſorum actuum diminuit, quia voluntario contrariatur: coactum enim eſt, quod eſt voluntati contrarium. Eſt autem quadam neceſſitas ex interiori inclinatione procedens; & hæc laudem virtuoſi actus non minuit, ſed auget: facit enim voluntatem magis inſe tenere in actum virtutis. Patet enim quòd habitus virtutis, quanto fuerit perfectior, eo vehementius facit tenere in bonum virtutis, & minus ab eo deſicere. Quòd ſi ad finem perfectionis deveneri, quamdam neceſſitatem inferit ad bene agendum, ſicut eſt in beatis, qui peccare non poſſunt. Nec tamen propter hoc aut libertati aliquid deperit, aut actus bonitatis. Sibi ipſi namque voluntas neceſſitatem illam facit, eaque ſeipſam firmat in bono, vel in malo, per vehementem affectum ſuum habitualem, quo inclinatur in illud. Nihil quippe aliud eſt habitus, niſi vehemens voluntatis affectus, ſeu inclinatio habitualis in actum, cujus eſt habitus. Eaque inter paſſionem & habitum differentia eſt, quòd (ut docet S. Thomas 1. 2. q. 78. a. 4. ad 2.) *impulſio que eſt ex paſſione, eſt quaſi ex exteriori defectu reſpectu voluntatis; ſed per habitum inclinatur voluntas quaſi ab interiori.* Quaſi ſcilicet, ut idem S. Doctòr ait ibidem a. 2. in corp. unicuique habenti habitum, eſt per ſe diligibile id quòd eſt ei conveniens ſecundum habitum: quia ſcilicet ſit ei quodammodo connaturale, ſecundum quòd conſuetudo & habitus vertitur in naturam; ſiquidem, ut vulgò dicitur, *conſuetudo eſt altera natura*, quam ſibi utique voluntas facit actibus ſuis, dum iis habitum acquirit. Unde quòd voluntas ex habitu facit, ex ſeipſa, ſive ex propria inclinatione facit, ſive ex inclinatione quam ſibi naturalem fecit. Tanto proinde magis ex ſeipſa, quanto magis ex

Tom. I.

habitu: quia tanto magis ex intrinſeca naturali inclinatione, quam ſibi fecit. Tanto ergo magis ab intrinſeco, tanto magis ex ſeipſa movetur. Et ideo tanto magis voluntariè, tanto magis liberè.

Itam ob cauſam S. Thomas 2. 2. q. 156. a. 130 3. docet, habitum vitii conferre ad augmentum peccati: quia peccatum (ſecundum Auguſtinum) præcipuè in voluntate conſiſtit: voluntas enim eſt quæ peccatur, & rectè vivitur. Et ideo ubi eſt maior inclinatio voluntatis ad peccandum, ibi eſt gravius peccatum. In eo autem qui peccat ex habitu, maior eſt inclinatio voluntatis ad peccandum, ut patet ex proximè dictis; patetque ampliùs ex eo quòd voluntas peccantis ex habitu inclinatur ad peccandum ex propria electione, que procedit ex habitu per conſuetudinem acquiſito. Ex quo ibidem concludit, quòd intemperatus, id eſt, peccans ex habitu intemperantiæ, multo deterius peccat, quam incontinens, id eſt, peccans ex paſſione ſeu concupiſcentia. Tum quia in eo qui eſt incontinens, voluntas inclinatur ad peccandum ex aliqua paſſione, non ex propria electione. Tum quia paſſio cito tranſit, habitus autem eſt qualitas difficile mobilis: inde eſt quòd incontinens ſtatim pœnitet, tranſeunte paſſione. Quòd non accidit de intemperato; quinimò gaudet ſe peccaſſe, eo quòd operatio peccati eſt ſibi facta connaturalis ſecundum habitum. Unde de his dicitur Prov. 2. quòd lætantur cum malè fecerint, & exultant in rebus peſſimis.

Quòd confirmat 1. 2. q. 78. a. 2. quia quis 131 quis peccat ex habitu, peccat ex certa malitia: quandoſcumque aliquis utitur habitu vitioſo, neceſſe eſt quòd ex certa malitia peccet: quia ſcilicet peccat ex electione (ſic ut electio in ipſo ſit primum principium peccati) in quo peccans ex malitia differt ab eo qui peccat ex paſſione: ille enim qui peccat ex paſſione, peccat quidem eligens, ſed non ex electione: quia electio in eo non eſt primum peccati principium; ſed inducitur ex paſſione ad eligendum id, quòd extra paſſionem exiſtens non eligeret; ſed ille qui peccat ex certa malitia, ſecundum ſe eligit malum, ait ibidem a. 4. ad 4. quia (uti dixerat a. 3.) *ipſus voluntas ex ſeipſa movetur ad malum eligendum.* Maniſteſtum verò eſt quòd graviùs peccet, qui ex certa malitia peccat, quam qui ex paſſione: quia (ut proſequitur a. 4.) in ipſo motu peccati eſt magis proprius voluntati, que ex ſeipſa in malum movetur, quam quando ex paſſione peccatur, quaſi ex quodam extrinſeco impulſa ad peccandum.

Inaniter proinde ſe excuſant peccatores habituati, quaſi habitus quem voluntariè contraxerunt, ob illam quam inferit peccandi velut neceſſitatem, aliquid inferat præjudicium, vel diminutionem libertatis. Quia (præter hæcenus dicta) ſi habitus, ſeu vitii ſeu virtutis, aliquid inferret præjudicium vel diminutionem libertatis; quo pejor quis fieret, eo excuſabilior; & quo magis per habitum radicatus atque firmatus in malo, eo minus argui-

A a

bilis de peccato; utpote eo minus liber. Similiter ex adverso, quanto magis in virtute quis proficeret, tanto minus meritum acquireret (eo quod tanto magis in homine crescat habitus virtutis, quanto magis in virtute proficit: secundum vanam habitus virtutis foret diminutio libertatis: ergo diminutio meriti.) Hoc autem manifestè est falsum; utpote ex quo consequens esset, minus mereri illos qui maxima in dies accumulunt incrementa meritorum, qui utique pervenerunt ad culmen perfectionis, à Mellifluo Doctore sic descriptum serm. 3. in Cantica c. 1. *Qua anima semel à Domino didicit & accepit intrare ad seipsam, & in intimis suis Dei presentiam suspirare, & quærere faciem ejus semper... talis anima nescio an vel ipsam gehennam ad tempus experiri horribilius pœnalisve ducat, quam post spiritualis studii gustatam semel suavitatem, exire denuò ad illecebras, vel potius ad molestias carnis, sensuumque inexplebilem repetere curiositatem.* Et à D. Gregorio l. 7. Moral. c. 6. *Sancti viri, cum aternitatis desideris anhelant, in tantam altitudinem vite se subleuant, ut audire jam que mundi sunt, grave sibi ac deprimens pondus credant: valde namque insolens atque intolerabile estimant, quidquid non illud sonat, quod amant.*

CAPUT XIV.

Ignorantia prorsus antecedens, & involuntaria, causat involuntarium simpliciter.

133 Ignorantia est privatio scientiæ in subjecto incapaci. Per ultimas particulas distinguitur à nescientia, quæ verificatur etiam in subjecto incapaci scientiæ. Multiplex est, scilicet ignorantia juris, facti, & pœnæ. Antecedens, consequens, concomitans. Vincibilis & invincibilis. Levis, lata & affectata.

134 Ignorantia juris, est quæ ignoratur lex vel præceptum; vel obligatio, v. g. jejunii tali vel tali die. Et hæc pro diversitate legum, alia est ignorantia juris naturalis, alia juris positivi, divini vel humani. Ignorantia facti, est quæ ignoratur substantia, vel aliqua circumstantia, ejus quod fit, & ratione cujus factum suum præcipitur vel prohibetur, v. g. quod comeditur esse carnem, vel esse diem abstinentiæ. Ignorantia pœnæ, est quæ ignoratur pœna annexa facto, quod scitur esse prohibitum, v. g. excommunicatio annexa percussioni Clerici.

135 Ignorantia antecedens, vel talis dicitur respectu operis, vel respectu voluntatis, vel respectu utriusque. Antecedens respectu operis, illa est quæ causa est cur fiat opus, quod aliàs non fieret. Causa (inquam) per modum removens prohibens, pro quanto removel scientiam, quæ habitâ opus non fieret. Antecedens respectu voluntatis, est quæ sic antecedit actum voluntatis, ut nullo modo voluntaria sit, seu directè vel indirectè causata à volun-

tate. Antecedens respectu utriusque, illa est quæ est causa involuntaria operis, aliàs non futuri. Exemplum est in tegulario, qui, post debitam præcautionem, regulam projiciendo, occidit ignoranter amantissimum filium.

Ignorantia consequens, solet dici talis respectu voluntatis: solet enim definiti illa, quæ directè vel indirectè voluntaria est, sive causata à voluntate. Exemplum est in eodem tegulario, qui, sine debita præcautione, regulam projiciendo, ignoranter occidit proximum.

Ignorantia concomitans, propriè non dicitur talis, nisi respectu operis, cum sit antecedens respectu voluntatis. Est enim illa, quæ nec directè nec indirectè voluntaria est, neque causa operis; utpote quod adhuc fieret, si ignorantia illa non esset. Exemplum est in venatore, qui putans in sylva occidere feram, ignoranter occidit inimicum, adhuc occisurus, si scivisset.

Ignorantia invincibilis, est illa quæ superari non potest adhibitâ eâ diligentia, quæ moraliter potest & debet adhiberi. Semper est antecedens respectu voluntatis (cum nullo modo voluntaria sit); sed non respectu operis, nisi sit causa ipsius.

Ignorantia vincibilis, est illa quæ superari potest adhibitâ diligentia, quæ moraliter potest & debet adhiberi. Idèdque voluntaria est directè vel indirectè. Et directè quidem voluntaria dicitur ignorantia affectata. Quæ verò solum voluntaria est indirectè, vel est lata vel levis. Nec ad eam necessaria est actualis advertentia, seu cogitatio obligationis inquirendi veritatem; sed sufficit virtualis, consistens in eo quod quis possit & debeat ad eam advertere, culpaque ipsius sit, quod actu non advertat, ut postea videbitur.

Ignorantia affectata, illa est, quæ quis ex proposito vult ignorare, vel ob discendi tardium, vel ob superbiam, quia non vult ab aliis doceri; vel ob malitiam, ut liberius & sine conscientiæ remorsu peccet; vel ut excusationem habeat in peccatis suis; vel ne ex conscientie stimulo, cogatur respicere, & facere quod non vult facere. Affectata proinde est ignorantia eorum, qui datâ operâ, non frequentant conciones, ne audiant prædicari illicitum quod agere volunt; vel datâ operâ petere nolunt consilium, super re, de qua dubitant, ne fortè ab ea abstinere debeant; vel qui bonum suggerenti consilium, oggerunt, *Ne facias mihi hæc de re scrupulum.* De tali ignorantia Psal. 37. dicitur: *Noluit intelligere ut bene ageret.* Eâ laborabant impii, qui dixerunt Deo: *Recede à nobis, scientiam viarum tuarum nolumus.* Unde est ignorantia omnium pessima, signumque reprobationis (nisi Dominus extraordinariè misereatur); scriptum est enim: *Qui ex Deo est, verba Dei audit: propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis.*

Ignorantia lata, seu crassa & supina, est quæ provenit ex notabili negligentia addiscendi addiscenda: ita ut ad discendum & sciendum,